



”

«من له قوژبني
گرتوو خانه دهنگي خوّم
بهرز ده که مه وه له
هژی دهوله تي تاران و
سه رو که کاني و ده ليم
تاوانبار ئيوه ن نه ک
ئيمه. ئيوه ولاتان لي
داگیر کردووين»

“

ژیان و خهباتی
پیشه و قازی محهممه د

۱۱۳ ساله ی له دایک بوونی پیشه و قازی محهممه د
۱۱ بانه مه ری ۱۲۷۹ - ۱۰ ای خاکه لئوه ی ۱۳۳۶



له بلاوه اوه کانی ناوه ندی راگه یانندی
حیزبی دیموکراتی کوردستان

بوو به دادوهر (قازی) ی شار. له بهر تاره زووی خوځی بو کارۍ فھرهنګی و برندنه سهره وهی زانیاریی خه لک، له ساله کانی بهر له ۱۹۴۱ و دواي تهوش بهر پرسیایه تیبی دائیره ی فھرهنګ و نهوقافی شاری مه ابادی به نه ستووه گرتوه و خزمه تی بهرچاوی فھرهنګی کردوه و له کاتی بهر پرسیایه تیبی نهودا، یه که هم قوتایخانه ی کچان له مه اباد کراوه ته وه. ههر له بهر ته وه ده گه ل زوریک له خویندکاران، روښنبران و ماموستایان په یوه نندی نزیکی بووه.

له چهند سال ماوه ی نابه سامانی دهوله تی ناوه ندی تاران، واته له سالنی ۱۹۴۱ تا ۱۹۴۵ که کوماری کوردستان ینک هاتوه، بهر ټوبه رایه تیبی نهو له پیش بردنی کارویار ټان دا و به تابه تی له چاره سهری کیشه عه شیریه یی په کانددا دهوریک بهرچاوی بووه. زور له گرفته کانی کاری پوزانه ی خه لک له دیوانی نهودا که مه حکمه میان پند دوت، چاره سهر بووه.

قازی محممد ریزی تابه تی بو دامه زرنه رانی کومه له ی ژبان وهی کورد (ژک) هه بووه. زور له دامه زرنه رانی ژک راویژبان له گه ل کردوه و زوربان خوځ و بیستوه و گه لیکیان هه ول ده گه ل داوه تا بیته نه ندای نهو کومه له یه. قازی له روانگی نوینه رانی بیانیه سهره که نهوکات تیرانان له تیتو خوایان دا دابهش کردبوو، ریزی تابه تی هه بووه. ههر کهس چوته مه اباد تیکوخواه بهر له هه موو کهس چاوی بهو بکری. بانگ کرانی بو سؤقیه ت ههر له م په یوه نندی دا بووه، که ده گه ل وه فدیکی سهره سردانی باکویان کرد.

که سایه تیبی پیشه وا قازی محممد: قازی محممد مروقیکی فھرهنګ دؤست، خوځ به یان، نه دهب و هونه ر دؤست، نه هلی راویژ و له هه مان کات دا خه باته گریکی نیشتمانه پروهر و گه ل خوځه ویست بوو. له گه ل هه موو چین و توپوژیک هه لسوکه وتی هه بوو و له کاتی پیوستدا له هه ست و هپزبان که لکی وهر ده گرت.

وهک نهوهی له وه سیه ته که یدا هاتوو، قازی محممد برابه تی و یه ککرتووی کوردی پځ گوره ترین هو ی سهرکه وتن بوو. ههر بویه له زوربه ی وتاره کانی که له پوزنامه ی کوردستان، نهوکات چاپ کراون له سهر بابته ی یه کیه تی و برابه تی دواوه و مهرچی سهرکه وتن و کوله که ی راگرتی کومار و هو ی سهرکه وتن به سهر دوژمنانی دا زانیوه.

ههرچهند ده یزانی دوژمنه کانی کورد راست ناکه ن به لکم له وتووژدا زور به راشکای پای ده گه یاند کورد چه ز ده کا له پځگای ناشتیه وه به مافی خو ی بگا، به لکم نه کهر وا نه بن نهوه ی بوی بکری ده یکا.

له پیش کوماردا جاریه چاره له روظنامه ی کوردستان به ناوی پیشه وا باسی لښ ده کرا، له دواي دامه زرنی کومار به شیوه ی فرمی نازناوی پیشه وا ی پځبه خشراو و نهو ناوه تا بیستاش له تپو کور و کومه لی خه لک دا ههر باوه.

ژبانی سیاسی و کومار: قازی محممد که بوو به نه ندای کومه له ی ژک و

پیشه وا قازی محممد

۱۱ بانه مری ۱۳۷۹

۱۰ خا که لپوهی ۱۳۳۶

سهره تاي ژبان: یازده روژ له مانگی بانه مری سالی ۱۳۷۹ ی هه تاي بهرانبه ر به ای مای ۱۹۱۰ ی زایینی له بنه ماله ی قازی عه لی له شاری سابلانغ، مندالیسک له دایک ده بن و ناوی ده نین محممه د، بنه ماله ی قازی محممه د یه کیکه له بهرناوبانگترین بنه ماله کانی ناوچه ی سابلانغ و شاری سابلانغ که میژوو یه که یان بو چوار سه ده پیشت ده گه پځته وه. نهوان نه ته نیا له لای خه لک به لکوو له لایه ن ده سه لانداران و بهرپرسیانی حکوممه تیش، جیگه ی ریز و پځزانی بوون. ههر به بنه ماله زانا و نازادخواز و نیشتمانه پروهر بوون. له شه ری یه که می جیهانی دا پایوی وهک میرزا فه تاحی قازیان له بهرهنگاری راسته وخو ده گه ل پروسه کان لئ شه هید بوو، کوره لاره کانیشی (سالار و محممه د) به ذیل گیران و بو شوینه دورره کانی رووسییه ی نهو کات بهر پځ کران و تا شوړشی ټوکټور ههر له دیلی دا بوون.

قازی عه لی باوکی، له ۱۹۳۰ له مه اباد ریکخراوکی کوردی به ناوی بزووتنه وهی محممه د ینک هینا. ناوبراو له گه ل جوولانه وهی شیخ محممه د خیابانی له ته وریز پځته وندی هه بوو، تا سالی ۱۹۳۴ یس که کؤچی دوا یی کرد له سهر نهو کاره بهر ده وام بووه.

قازی عه لی، دوو کوری هه بووه، یه کیان نه بوالقاسم قازی (ناسراو به سهدری قازی) بووه که دوو دوره له لایه ن خه لکه وهه کراوه ته نوینه ری په رله مان و جځسروا و کاریگه ریتی تابه تی هه بووه. دواي ته واوبوونی کاری په رله مان له سهر پاسپارده ی باوکی، بو راپه راندنی کاره سیاسیه کان و پاری دانی خه لک ههر له تاران ما بؤوه.

قازی محممه د له مندالی و لاری دا زور خو لیا ی زانست و فیز بوونی زمانه بیانیه کان بووه و جگه له عه ربه ی و فارسی، ده گه ل زمانی فهرنسی و لینگیزی و تا راده یه کیش پرووسی ناشنایه تی هه بووه. قازی محممه د زوری چه ز به تیکه لاری ده گه ل زانایانی زه مان، که سایه تیه گوره کان، کوردانی نیشتمانه پروهر و سهروک عه شیره ته کان هه بووه.

ده ستیبکی فھرهنګی: قازی محممه د دواي کؤچی دوا یی باوکی،

ناوی نهیڼی بینایی بو دانرا، هیوایه کی زیاتری بو بهرپرسان و خه لک پیک هینا. له ناکامی تیکه یشتنی به وخت و نازایه تی سیاسی نه و به قه ناعت گه یشتنی بهرپرسانی کومه له دا بوو، که ژ.ک بوو به حیزبی دیموکراتی کوردستان و وهک حیزبیکي دیموکرات و پیتشکه وتوو دهستی کرد به تیکوشان و خه باتی سیاسی. حیزبی دیموکراتی کوردستان زور به خیرایی په لوپووی سهند و تیکوشانی له هه موو ناوچه ی نازادی کوردستان دا په رده سهند. قهیرانی به زور لکانندی کوردستان به نازه ربایچانه وهی حهل کرد و مه جبووری کردن حیسابی جیاواز بو کوردستان بکه. له ۲۲ ژانویه ۱۹۴۶ (۲۱ رینه ندانی ۱۳۲۴ ی کۆچی هه تاوی) به به شداری نوینه رانی پارچه کانی دیکه ی کوردستان و مه لا مسته فا بارزانی و سه روک عه شیرت و نوینه رانی هه موو چین و توپزه کانی کوردستان پیکهاتی یه که کم کۆماری کوردستان راگه یه ندرا.

له ماوهی ده سه لات داری کۆماری کوردستان دا، نه وهی پتویست بوو زور به راشکاوی به شای تیران و قه وام (سه روک وهزیرانی کانی تیران) ی راگه یاندوه، قامکی له سه ر لاوازیه کانیان به رانه بر به گه لی کورد دانوه. به ئاشکرا پی گوتون، ئیوه له قسه کانی خو قان دا دوو دلن و ناتانه وی مه سه له ی کوردستان چاره سه ر بکه ن.

کاتیک پیتشه و له لایه ن قوام السلطنه وه بو تاران بانگه یشت ده کری و له پیکه وتسی ۲۸ ژوئهی ۱۹۴۶ ده چپته تاران، له لایه ن ژماره یه ک له وهزیران، نوینه رانی پارلمان و نوینه ری کورده کانی تاران و نوینه ری حیزبه کان و یه کیه تی کرپکاران له فرۆکه خانه پیتشوازی لئ ده کری. پوژنامه ی ایران ما هه ر نه وکات ده نووس:

«تستا که قازی محهمه د له تارانه و نازادیخوازان چاویان پی که وتوه، ده رده که وی که بیر و رای نه و جیگیرکردنی نازادی و دیموکراسی له ته وای تیران دایه و ماھی کومه لایه تی و سیاسی و ئینسانی بو نه ته وهی کوردیش له گۆرپی دایه. هه ر کاریک به سوودی دیموکراسی بئ له لایه ن پیتشه وای کورده ستانه وه به دلوه پیتشوازی لئ ده کری. هیوادارین جه نابی قه وام له و سه فهره میژوویی به که لک وه رگری».

پروخانی کۆمار: دوی وتووژی زور، تاران و کۆماری کوردستان به خالیکی هاوبه شه نه گه یشتن و گرفته کان چاره سه ر نه کران. هه ر بۆیه به شوین ماوه یه ک هه رپه شه، و به دوی وه رگرتی هیندی به ئین بو یارمه تیدان له پروخاندنی کۆماری کوردستان له لایه ن بریک سه روک عه شیرته کان، نه نانه ت چهن که سه له وانه ی ده گه ل قازی سه فهری باکو یان کردبوو، تاران له پیتشدا هیش ده کاته ته ورژ بو پروخاندنی کۆماری نازه ربایچان و پاشان هیش ده کاته سه ر کوردستان.

ئه رته شه ی تیران رۆژی ۲۰ سه رماوه زی سالی ۱۳۲۵ ی هه تاوی (۱۹۴۶ ی زایینی)

گه یشته ده روازه ی شاری ته ورژ و رۆژی ۲۱ به هه لاتنی سه رانی حکومه تی میلی نازه ربایچان بو سو قیه ت ته م حکومه ته پروخا و ئه رته ش شاری ته ورژی داگیر کرد. دوی نه وه ئه رته ش له وپرا به ره و مه هاباد ری که وت له و نه و ناوچانه ی دیکه له باشوری مه هاباد دا که خو یان به به شی کۆمار ده زانی و ده سه لاتنی تارافیان به حکومه تی ناوه ندی نه ده زانی، واته له شاره کانی سه، دیوانده ره، مه ریوان هه تا نزیکي سه قز، له چهن مانگ پیتش نه وه، هیزیان نامساده کردبوو؛ به لام دوی ته ورژ ئه رته ش هیزی نوپی له رینگای قه زوین بو سه قز نارد که له ۲۰ ی سه رماوه ز گه یشتنه سه قز و له رینگه ی بوکان به یارمه تی هیندی له کورده کانی سه ره به حکومه تی شا، رینگه ی مه هاباد یان گرت به ر. قازی وه ک سه روک کۆمار ده ستوو ر ده دات هه تا ده کری له شه ر خو بپاریزن چون مالویرانی پتوه یه. نه گه رچی له پیناوی ولات هه مووان تیده کوشن به لام به هو ی جوولانه وهی سه رنجراگیشی هیزه کانی سو قیه ت، زور به خیرایی، له ماوه ی چهن رۆژ کوردستان داگیر ده کری. له کاتی مالئاوایی له گه ل مه لا مسته فا، ده ئت: «من خو م فیدی خه لکی ده کم و هیچ کات وه ک پیتشه وه ری و سه رانی نازه ربایچان ناکه م تا ولاته کم له خوین دا شه لال بیو هه زاران که سه به کوشت به چن».

دانگایی کردنی قازی: ۶ رینه ندانی هه مان سال (۱۳۲۵ هه تاوی-

۱۹۴۷ زایینی) لژنه ی تایبه ت که له تارانه وه هاتبوون به سه روکایه تی سه رههنگ غولم حسه ی عه زیمی ده گنه مه هاباد و دادگا پرده خه ن. پرسیاره کانی دادگا پروون نه بوون. له لایه ن قازیه کانه وه (قازی محهمه د، سه در قازی، سه یف قازی) هه موو تا وانه کان رده کرایه وه و داوای به لگه یان ده کرد. ئاشکرا بوو که نه و دادگا هیچ به لگه یه کی به ده ست وه نه بوو. له به ره به یانی ۱۰ ی خا که ئیوه ی سالی ۱۳۲۶ ی هه تاوی (۲۰ ی ماری ۱۹۴۷) پیتشه و قازی، حه مه حوسین خانی سه یف قازی (ناهو زای پیتشه و) و نه بولقاسم سه در قازی (برای پیتشه و) به دوی حوکم دران له دوو دادگای نایاسایی و فه رمایشیدا به ده ستی دوژمنانی گه لی کورد له چوارچرای شاری مه هاباد، واته هه ر له و شوینه ی که ۲ رینه ندانی ۱۳۲۴ هه تاوی (۲۲ مانگی ژانویه ۱۹۴۶) کۆماری کوردستان لئ راگه یه ندرا بوو، له سیداره دران و شه هیدکران.

هه لسه که وه تی قازی کانی له سیداره دران که رۆژنامه نووسیکی ده رباری شا ده یانگپرته وه وه ک چپروک و نه فسانه ی لیهاتوو. قازی له پیتشدا داوا ده کات که تیربارانی بکه ن چونکا له سیداره دان ئایینی نه، به لام رینگه ی پئ نادهن. پاشان وه سیه ت نامه یه ک ده نووسیت که جیکه ی سه رنجه له باری کومه لایه تیه وه و له باری سیاسیه وه. قازی نه و مردنه ی به سه رکه وتن ده زانی و هه ر بۆیه به ۷ هه نگاو رینگه ی بۆلی سیداره که پیوا. له پای سیداره رینگه ی نه دا چای به سه تن و ده ئت: حه ز ده که م له ناخرین چرکه ی ژیانیشم دا به سه ره برزی و چای کراوه وه له نیشتمانی خو شه ویستم به روانم.

”

«ئۆوه قازى محه ممه دىك
ده كوژن به لام بزنانن له
هه ر تنوكه خوینىكى من
قازى محه ممه دىك شىن
ده بىته وه. داوا له گه لى
كورد ده كه م خه باتى
خوى له پىناور زگارى
كوردستان دا په ك نه خا,
باوهر به ده وله تى
خوفروشى تاران مه كه ن.
بژى كوردو كوردستان».

“



ناوه ندى راگه ياندى
حيزبى ديموكراتى كوردستان

فرىكانسى كوردكانال:

ماهواره: Hotbird

فرىكانس: 11642

سىمبول رايته: 27500

پولارىزاسيون: ناسووى (Horizontal)

مالپهر:

www.kurdistanukurd.com

www.kurdch.tv

www.kdpmedia.org

www.shehid.com

توره كومه لايه تيه كان:

حيزبى) www.facebook.com/kdp1945

(KDP ديموكراتى كوردستان

www.twitter.com/kdp1945 (KDP press)

ئيمئيل:

info@kurdistanukurd.com

info@kurdch.tv